

Вероніка Кожина,

бакалавриня кафедри «Могилянська школа журналістики»,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
veronikakozina221@ukr.net

Наталія Николаенко,

наукова керівниця,
докторка політичних наук, професор кафедри політології
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

ВЛАДА ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Проблема влади завжди знаходиться в центрі уваги, адже вона є основою функціонування будь-якої політичної системи та виступає механізмом, що регулює суспільні процеси, підтримку порядку та систематизацію взаємовідносин між громадянами та інституціями. Без влади неможливе існування жодної держави, тому що вона підтримує порядок та організованість життєдіяльності громадян. Найпомітніші прояви влади можна спостерігати під час криз і воєн, коли саме від неї залежить стабільність та стійкість життя населення, незважаючи на труднощі.

Сам термін «влада» не є однозначним та охоплює різноманітні сфери впливу, що вимагає її типологізації та структуризації. Влада є багатогранним визначенням, яке залежно від сфери реалізації поділяється на політичну, економічну, адміністративно-примусову та інформаційну.

Економічна влада орієнтована на економічну діяльність у державному просторі, являючи собою відносини між суб'єктом та об'єктом, що мають на меті регулювання економічних процесів. Вона забезпечує регулювання економічних відносин, управління процесами виробництва та перерозпо-

діл багатства задля зменшення соціальної нерівності. В умовах війни ця влада стала не тільки інструментом управління економічними процесами, а й важливою складовою у забезпеченні потреб населення та армії. Як зазначає М. Корман, генеральний секретар ОЕСР, «стійкість України — це заслуга її людей та бізнесу, економічного управління та підтримки міжнародних партнерів» (Turp-Balazs, 2025), виділяючи, що дієве управління економікою — це ключ до стабільного життя населення.

Інформаційна влада визначається як вплив інформаційних суб'єктів на формування поглядів, переконань і оцінок суспільства з найважливіших питань. Вона є м'якою формою влади, її мета полягає у формуванні суспільних суджень та реалізовується переважно через ЗМІ. Саме через інформаційну владу можна не тільки донести важливу інформацію, а й підтримувати зв'язок з громадянами та отримувати їхню довіру у складні часи. Прикладом цього можна навести вечірні відеозвернення В. О. Зеленського до громадян. Як зазначає Г. Р. Маркуссен, «візуальні артефакти, такі як відео В. Зеленського, можуть впливати на процеси безпеки та формування уявлень про безпеку» (Markussen, 2024). Ці відео не тільки інформують про поточну ситуацію в країні, а також зближують громадян з президентом, формують національну ідентичність та підсилюють почуття спокою.

На противагу інформаційній владі, існує адміністративно-примусова влада, яка є жорсткою за своїм проявом. Вона тримає контроль над людьми через погрози або застосування фізичної сили. Її головні завдання: контроль над дотриманням громадянами законодавства, контроль за фізичними і юридичними особами. Вона включає в себе судову систему, правоохоронні органи та інші інституції, які можуть забезпечити контроль над дотриманням законів та нормативних актів. Результативна робота адміністративно-примусової влади може проявлятися у балансі вільного життя громадян та дотримання порядку.

Влада реалізується у суспільстві в різних формах прояву: відкрита влада — прозорий і офіційний вплив суб'єкта через прийняття рішень чи інших офіційних дій. Латентна влада — неявний, прихований вплив, що проявляється через возвеличення авторитету, контроль над ключовими ресурсами або маніпуляції. Потенційна влада — це владна спроможність, яка ще не матеріалізувалася у практичні дії, але має всі передумови для реалізації в майбутньому.

В умовах повномасштабної війни форми прояву влади стали ще помітніші. Відкрита влада проявляється через публічні та міжнародні комунікації, дипломатію, прозоре ухвалення важливих рішень. Латентна влада набула стратегічного характеру. Прикладом цього є вплив військової еліти на прийняття рішень. Відбувається неформальний вплив військового керівництва на політичні рішення, що виходить за межі їхніх функцій. Не зважаючи на це, начальство має монополію на критичну інформацію та безпекову ситуацію, що безумовно повинно впливати на розподіл державних ресурсів і як наслідок прийняття відповідних рішень задля виживання країни. Як зазначав Д. Най, «справжня сила не завжди полягає у примусі — іноді вона в умінні формувати переваги та рамки, в яких приймаються рішення» (Nye, 2004), що підкреслює найважливіше у нашій сьогоденній дійсності.

Справжнє значення політичної влади розкривається не в мирний час, а в екстремальних умовах. Структура політичної влади включає суб'єкта та об'єкта, пов'язаних джерелами та ресурсами впливу. У сьогоденніх реаліях суб'єктами влади є президент, військове командування та уряд, які діють згуртовано та спрямовують свої зусилля на всіх рівнях. Об'єктами влади є суспільство, що єднається задля однієї мети. Джерелом влади залишається Конституція, яку з кожним днем підтверджує народ, а ресурсом влади стає закордонна допомога армії, оперативне прийняття рішень та згуртованість населення.

Властивості політичної влади полягають у її легітимності та офіційності, суверенності, загальнообов'язковості до прийняття рішень, монополії на здійснення влади та єдиному апараті управління та примусу. Легітимність та офіційність проявляється у прозорому прийнятті рішень та їх схвалення або несхвалення народом. Суверенність стає дуже гострим питанням нашої війни, адже російська агресія спрямована на порушення територіальної цілісності України та знищення нашої політичної самостійності. Незважаючи на це, влада відмовляється від угод, що можуть становити загрозу суверенності та працює над успішною зовнішньою політикою. Єдиний апарат управління та примусу яскраво проявляється через структуру централізованого командування ЗСУ на всіх рівнях (місцевому та регіональному). Усі силові структури підпорядковуються Генеральному штабу та Верховному Головнокомандувачу, що дає змогу оперативно координувати дії та розподіляти ресурси. Це надає змогу підтримувати контроль та стабільність в армії.

Таким чином, можна дійти висновку, що влада є невід'ємною складовою життя суспільства, вона може мати різні види та виконувати конкретні функції. В умовах повномасштабної війни, верховенство ролі влади підтверджується з кожним днем та доводить свою суть координуванням дій, прозорим та офіційним прийняттям рішень та забезпеченням стабільного життя населення. Вона залишається гарантом безпеки та механізмом оперативного реагування на труднощі.

Список використаних джерел

- Афонін, Е. А., Бережний, Я. В., Валевський, О. Л., та ін. (2010). Концептуальні засади взаємодії політики й управління: навчальний посібник (В. А. Ребкала, В. А. Шахов, В. В. Голубь, & В. М. Козаков, Ред.). НАДУ. https://e-pidruchniki.com/content/262_2politichna_vlada_i_ypravlinnya_harakter_i_mehanizmi_vzaemodii.html.

- Лебедева, В. В., & Граціотова, Г. О. (2021). Поняття, ознаки, види органів держави та форми державного правління. *Економіка: реалії часу*, 5 (57), 71–80. <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No5/71.pdf>.
- Ніколаєнко, Н. (n.d.). Навчально-методичний посібник з курсу «Суснільно-політичні студії» для студентів спеціальності 256 «Національна безпека». https://drive.google.com/file/d/1kp2JJju_eSonQaM0ijpUsI5ghQmo8AOv/view?usp=sharing.
- Markussen, H. R. (2024). Inscribing security: The case of Zelensky's selfies. *Review of International Studies*, 50 (6), 1004–1022. <https://doi.org/10.1017/S0260210523000359>. <https://www.cambridge.org/core/journals/review-of-international-studies/article/inscribing-security-the-case-of-zelenskys-selfies/733F1D288291B8A5A78196CD6ECA5DB5>.
- Nye, J. S., Jr. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs. <https://www.goodreads.com/quotes/10172170-what-is-soft-power-it-is-the-ability-to-get>.
- Turp-Balazs, C. (2025, May 15). Ukraine has already rewritten the economic playbook of wartime survival. *Emerging Europe*. <https://emerging-europe.com/analysis/ukraine-has-already-rewritten-the-economic-playbook-of-wartime-survival/>.